

МЕЂУНАРОДНОПРАВНА ЗАШТИТА УЧЕСНИКА У УНУТРАШЊЕМ ОРУЖАНОМ СУКОБУ

Унутрашњи оружани сукоб, у најширем смислу те речи, означава оружани сукоб којег воде антагонистичке друштвене групе (класне, националне, политичке, социјалне, етничке, вјерске, племенске и др.) унутар једне државе. У унутрашњем оружаном сукобу учествују првенствено грађани који потпадају под власт исте државе или који живе унутар географских граница исте државе.

Узроци који доводе до унутрашњих оружаных сукоба су веома различити. Било који облик угњетавања мањина или друштвених група по правилу има за последицу политичку затегнутост, немире и нереде, а може прерасти и у организоване оружани отпор. Унутрашњи оружани сукоби, историјски, производ су класног друштва. Зависно од своје класне, националне или социјалне усмерености, унутрашњи оружани сукоби се међусобно разликују и различито називају. Они могу имати карактер револуције, контрареволуције, националноослободилачког рата, грађанског рата а називају се: устанак, побуна, преврат, завера, пуч и сл. Они могу бити прогресивни и реакционарни. Најоштрије облике попримају приликом смене друштвених система, када представљају борбу за преузимање власти од стране нове класе, као и приликом националноослободилачких ратова.

Унутрашњи оружани сукоб до којег дође у условима окупације или агресије представља оружани сукоб међународног карактера на који се примењују сва правила међународног ратног права. То исто важи ако до оружаног сукоба дође на анектираном подручју када је анексија извршена за време трајања рата, супротно међународном праву. Према важећим правилима међународног права, на унутрашњи оружани сукоб не примењују се правила ратног права. Тек кад се устаници односно побуњеници на неки начин признају, међународно право веже за тај акт сдређене правне последице, а према степену признања. Признање устаницима — побуњеницима својства зараћене стране од стране владе против које су се дигли, има дејство према свим државама. Насупрот томе, ако нека трећа држава призна побуњеницима — устаницима својство зараћене стране, пре него то учини влада против које су се они дигли, онда то признање не везује легалну владу, или треће државе, већ само државу која је устаницима — побуњеницима признала својство зараћене стране.

У току историје међународно право није пружало међународно-правну заштиту учесницима унутрашњих оружаных сукоба. Заштита учесника

тих сукоба била је ван сфере домашаја међународног права. Први пут се појавила идеја да хуманитарне принципе међународног права треба примењивати и у односу на учеснике унутрашњих оружаних сукоба у 18. веку⁽¹⁾. Та идеја остварила се и у пракси двадесет година касније, за време америчког рата за ослобођење, у којем су обе зараћене стране поштовале хуманитарна правила. И за време америчког грађанског рата делимично су се примењивала правила ратног права. Ипак, историјски посматрано, та два унутрашња оружана сукоба, која имају и неке карактеристике сукоба међународног карактера, представљају изнимке. У свим касније вођеним ратовима за национално ослобођење и касније вођеним грађанским ратовима нису примењивана никаква хуманитарна правила међународног ратног права. Из тих разлога су после првог светског рата разне међународне организације предузимале иницијативе и покушавале да се то питање реши на међународном плану⁽²⁾.

На Женевској конференцији за заштиту жртава рата из 1949. год. питање заштите жртава унутрашњих оружаних сукоба делимично је решено у четири женевске конвенције за заштиту жртава рата. Усвојен је заједнички члан 3. (назван: „Минијатурна конвенција“) који признаје онима који учествују у оружаном сукобу, који нема међународни карактер, основна људска права и обавезује стране у унутрашњем оружаном сукобу да примењују основне принципе хуманости: поштовање личности оних који не учествују у борби, забрана мучења и узимања талаца, забрана извршења смртних казни без одлуке надлежног суда, итд. Међутим, члан 3. не изузима учеснике унутрашњег оружаног сукоба из надлежности националног законодавства своје државе. Члан 3. не спречава територијалну државу да побуњенике — устанике изведе пред своје судове и подведе њихове поступке под своје кривично законодавство. Члан 3. спречава једино стрељање устаника на лицу места и нехумано поступање са њима.

На самој Женевској конференцији појавили су се многи приговори у односу на члан 3. По некима, тај члан угрожава сувереност и безбедност држава. Представници неких држава учесника конференције сматрали су да ће примена хуманитарних правила о унутрашњем сукобу фаворизирати побуне у оквиру држава, а да државе неће бити у стању да примењују ефикасне мере репресије против кривичних дела субверзије и побуне. Ипак, дипломатска конференција у Женеви прихватила је 1949. године данас општепознати члан 3. Неки аутори⁽³⁾ истичу да члан 3. представља парадоксалну и храбру одредбу која покушава да потчини међународно право националном феномену. Тај члан исто тако представља револуционарну промену у односу на раније стање међународног права, без обзира што не пружа довољан степен међународне заштите онима који учествују у унутрашњем оружаном сукобу.

(1) *Vattel E. de, Le Droit des gens, ou principes de la loi naturelle, appliqués a la coutume et aux affaires des Nations et des Souverains, Leyde et Londres, 1758.*

(2) Та питања су се поставила: па X међународ. конференцији Црвеног крста поводом грађанског рата у СССР-у те је поводом тога донета резолуција, на XVI међ. конф. ЦК 1938. год. поводом шпанског грађанског рата, којом приликом је допуњена резолуција из 1921.

(3) *Jean Pictet: Droit applicable en cas de conflit, Revue de la commission internationale de Juristes, бр. 1/69.*

У међународној пракси после II светског рата члан 3. Женевских конвенција се није много осетио. Разни унутрашњи оружани сукоби и унутрашњи немири до којих је долазило након доношења члана 3. (Индокина, Филипини, Кенија, Алжир, Кипар, Куба, Тибет, Ангола, Конго, Вијетнам, Доминиканска Република, Лаос, Камбоџа, итд.) показали су да је у унутрашњем оружаном сукобу стварна заштитеност човека врло слаба, да власт против које се диже неки народ, или влада државе у којој је дошло до унутрашњег оружаног сукоба, примењује најоштрије и најсуровије репресивне мере против оних који су се латили оружја, против њихових помагача, а често и против читавог становништва одређене територије. Члан 3 Женевских конвенција, како је формулисан, не пружа довољан степен међународне заштите и не обезбеђује међународну контролу како се примењује.

С обзиром да члан 3. Женевских конвенција не обезбеђује ону заштиту жртвама унутрашњих оружаных сукоба какву би заштиту учесници у тим сукобима требало да уживају, на међународном плану, од доношења Женевских конвенција 1949. год. на овамо, стално се покретало питање обезбеђења већих права учесника у унутрашњем оружаном сукобу и побољшању степена њихове међународне заштите⁽⁴⁾.

На исти начин и резолуције Генералне скупштине УН скрећу пажњу на потребу веће заштите жртва и учесника унутрашњих оружаных сукоба⁽⁵⁾.

(4) — Међународни комитет Црвеног крста 1953. сазива комисију стручњака ради испитивања проблема помоћи политичким затвореницима;

— Међународни комитет Црвеног крста (МКЦК) 1955. сазива комисију стручњака ради разматрања примене хуманитарних начела у случају унутрашњих немира;

— МКЦК 1962. год. сазива нову комисију експерата ради разматрања истог питања;

— XX међународна конференција Црвеног крста из 1965. год. доноси резолуцију о заштити жртва оружаных сукоба који нису међународни;

— XXI међ. конференција Црвеног крста из 1969. год. доноси две резолуције (резолуција XVII и резолуција XVIII), које се односе на заштиту унутрашњих оружаных сукоба;

— Међународни комитет Црвеног крста 1971. год. (мај — јуни) сазива комисију експерата ради давања мишљења о евентуалној измени ЖК те се између осталог разматра и питање измене члана 3. ЖК и пружање веће заштите учесницима у унутрашњем оружаном сукобу;

— Међународни комитет Црвеног крста крајем 1971. год. упућује позиве свим државама које су ратификовале ЖК за заштиту жртва рата из 1949. год. да упуте своје експерте у мају 1972. год. на конференцију која ће у Женеви разматрати предлоге за евентуалну измену ЖК па и одредби које регулишу унутрашњи оружани сукоб.

(5) Резолуција број 2383, од 7. XI 1968. год. о Родезији позива Уједињено Краљевство да у оружаном сукобу који се води на територији Родезије обезбеди примену Женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. год.

Резолуција Генералне скупштине бр. 2395. од 29. XI 1968. год. захтева од владе Португала да са заробљеним учесницима у оружаном сукобу у португалским колонијама поступа као са ратним заробљеницима.

Резолуција ГС бр. 2396. од 2. XII 1968. год. о апартхеиду захтева да се са борцима за слободу поступа као са ратним заробљеницима.

Резолуција Генералне скупштине бр. 2446, од 19. XII 1968. год. о међународној години за људска права тражи да се заробљеним борцима за слободу у Јужној Африци признају права ратних заробљеника.

Резолуција Генералне скупштине бр. 2597. од 16. XII 1969. године тражи да се настави проучавање како да се пружа већи степен заштите борцима у сукобима до којих долази услед борбе народа под колонијалном и страном влашћу за ослобођење и самоопредељење.

Основни проблеми који се данас постављају у вези са већим степеном заштите учесника у унутрашњем оружаном сукобу јесу следећи:

1. *Да ли од дискреционе оцене држава или од објективних околности треба да зависи примена заједничког члана 3. Женевских конвенција о заштити жртава рата из 1949. год.?* Ово питање је нарочито важно с обзиром да се члан 3, као што то показује пракса, у унутрашњим оружаном сукобима који су вођени после II СР није примењивао.

Експерти Међународног комитета Црвеног крста који су ово питање проучавали од 1962. год. па надаље, увек су се изјашњавали да би примену члана 3. ЖК требало везати за постојање објективних околности. По њима, нити владе, нити побуњеници немају право да арбитрарно доносе одлуку да ли ће применити члан 3. ЖК или не. ЖК прописује да се члан 3. примењује у унутрашњем сукобу када оружане снаге учествују у непријатељствима. Према томе, ако су те претпоставке испуњене, члан 3. се мора примењивати. Истина, експерти нису чврсто одредили које су то објективне околности које намећу обавезну примену члана 3. Њихов одговор је био доста неодређен: постојање оружаног сукоба у смислу члана 3. не може се порицати ако непријатељска акција уперена против законите владе има „карактер колективне акције и минимум организације”. Било је и предлога да се као објективни критерији на основу којих би се невојбено установљавало постојање унутрашњег оружаног сукоба утврде: постојање привремене власти устаника — побуњеника на одређеној територији; вршење јавне власти од стране устаника побуњеника; и постојање њихових оружаных формација.

Утврђивање објективних околности које императивно намећу примену члана 3. ЖК, може се постићи установљењем објективне процедуре путем које се утврђује постојање унутрашњег оружаног сукоба, независно од воље држава. Потреба за таквом објективном процедуром постоји. Међународна заједница не сматра више да су побуне унутар једне државе искључиво унутрашња ствар те државе, ван домаћаја међународног права. Усвајањем члана 3. ЖК, међународна заједница посматра оружане побуне унутар једне државе и са становишта опасности које оне представљају за међународни мир, па је самим тим и заинтересована да се у тим сукобима примењује важеће међународно право.

Закључак по овом питању: примена члана 3. заједничког за све четири ЖК не сме да зависи од дискреционе оцене државе, у којој је дошло до оружане побуне. Садашњи субјективизам и волунтаризам државе да призна или не призна постојање унутрашњег оружаног сукоба на својој територији, а самим тиме и да примењује односно не примењује члан 3. ЖК недопустив је са становишта међународне заједнице. На међународном плану треба утврдити објективан и обавезан поступак за квалификацију унутрашњег оружаног сукоба, а самим тим и примену члана 3. То се може постићи или путем опште формуле, на пример: да се члан 3. примењује кад постоји на страни побуњеника односно устаника колективна акција и минимум организованости, или путем одређивања ситуација које обавезно захтевају примену члана 3, или путем предвиђања органа или поступка за утврђивање постојања унутрашњег оружаног сукоба. Поступак за утврђивање постојања таквог сукоба унутар једне државе имала

би право да покрене било која страна уговорница женевских конвенција. Допуне женевских конвенција у том смислу сузиле би или онемогућиле поље арбитрарног манипулисања држава да признају или не признају унутрашњи оружани сукоб који на њиховој територији избије, а самим тим да примењују или не примењују члан 3. ЖК.

2. Да ли је корисно у Женевским конвенцијама дефинисати унутрашњи оружани сукоб? Дефиниција унутрашњег оружаног сукоба, ако ју је могуће дати, несумњиво би спречила могућност избегавања примене члана 3. ЖК. Друго је питање да ли се таква дефиниција може успешно дати. Постоји опасност да се при покушају формулације такве дефиниције наиђу на исте тешкоће на које се наишло приликом покушаја да се дефинише агресија. Експерти МКЦК који су ово питање разматрали 1971. год. сматрају да је веома тешко одн. практички неизводљиво дати прецизну дефиницију унутрашњег оружаног сукоба. Они су се заложили за усвајање опште формуле којом би се одредио унутрашњи оружани сукоб, с тим да се, примера ради, уз формулу дода листа конкретних случајева, којима би се илустровао појам унутрашњег оружаног сукоба. Такав начин дефинисања је најфлексибилнији. Самим тим би се свака нова ситуација могла разматрати независно од дате дефиниције и независно од датих примера.

5. Кад унутрашњи оружани сукоб прераста у међународни? Веома је тешко дати класификацију оружаног сукоба кад током унутрашњег оружаног сукоба дође до иностране војне интервенције или кад након иностране војне интервенције уследи унутрашњи оружани сукоб. Поставља се питање да ли се међународни елеменат, до кога је дошло услед интервенције страних трупа у унутрашњи оружани сукоб, рефлектује и на карактер унутрашњег оружаног сукоба и да ли му даје међународни карактер, иако не поприма облик међународног сукоба. Треба разликовати две ситуације: прва, кад до интервенције долази у корист легалне владе и на њено тражење; друга, кад до интервенције долази у прилог побуњеника — устаника. По мишљењу неких аутора⁽⁶⁾ у првом случају интервенција сама по себи не претвара унутрашњи оружани сукоб у сукоб међународног карактера, с обзиром да акција државе интервениента има све карактеристике акције коју изводи легална влада. Насупрот томе војна интервенција неке стране државе у корист побуњеника — устаника супротставља два субјекта међународног права, односно оружане снаге легалне владе и оружане снаге државе интервениента, услед чега обавезно долази до примене међународног ратног права. Успркос томе и у тој ситуацији, по мишљењу неких аутора⁽⁷⁾ могуће је правити разлику између међународног аспекта и унутрашњег аспекта оружаног сукоба, и у односу на устанике — побуњенике примењивати само члан 3. ЖК.

(6) Kelsen, *Principles of International Law*, II изд. 1967. стр. 28—29 Frowein, *Völkerrechtliche Aspekte des Vietnam-Konfliktes*, *Zaö RV* 27/1967. стр. 1. и стр. 18;

Castren, *The Present Law of War and Neutrality*, Helsinki, 1954, стр. 167—168.

(7) Mayrowitz, *Le droit de la guerre dans le conflit Vietnamien*, *AFDI*, 1967. стр. 163. и сл.

Frowein (као фуснота бр. 6).

Међутим, исто тако има мишљења⁽⁸⁾ да иностранна интервенција и на страни легалне владе, ако је масовна, претвара унутрашњи оружани сукоб у сукоб међународног карактера. Тражење иностране војне помоћи у ствари имплиците значи признавање својства зараћене стране побуњеницима — устаницима. У прилог томе говори и пракса УН. Правила доношена за оружане снаге УН позивају на поштовање правила ратног права и у случају кад је у питању унутрашњи оружани сукоб⁽⁹⁾.

Неки аутори истичу⁽¹⁰⁾ да би прихватање правила да се унутрашњи оружани сукоб претвара у сукоб међународног карактера, кад у њему дође до иностране војне интервенције, значило сагласити се са могућношћу да једна иностранна влада, помажући устанике — побуњенике, може по свом нахођењу претворити унутрашњи оружани сукоб у сукоб међународног карактера.

Ако се прихвати став да иностранна интервенција претвара унутрашњи оружани сукоб у сукоб међународног карактера, треба одредити какав облик страна интервенција мора попримити да изазове такову промену. Код неких унутрашњих оружаних сукоба страна интервенција поприма форму материјалне и финансијске помоћи, упућивања војних саветника или јединица, а који пут и експедиционог корпуса. У досадашњим дискусијама у овом питању превладава гледиште да сама политичка подршка или економска односно финансијска помоћ није довољна да промени квалификацију оружаног сукоба. Да би унутрашњи оружани сукоб попримио карактер међународног оружаног сукоба, потребно је да се ради о пружању војне помоћи већих размера. Према томе, војна интервенција већег обима неке треће државе на страни легалне владе или инфилтрација оружаних јединица неке треће државе на страни побуњеника — устаника представљају квалификаторан елемент који претвара унутрашњи оружани сукоб у сукоб међународног карактера.

Закључак у овом питању јесте да би допуном правила међународног права требало утврдити објективна мерила кад унутрашњи оружани сукоб прераста у међународни са свим последицама које из тога произилазе. Елементи који треба да имају за последицу промену карактера оружаног сукоба били би:

— национално ослободилачки ратови тј. оружана борба народа за национално ослобођење. Такав став заснива се на поштовању права народа на самоопредељење и на чињеницу да је оружана борба поробљених народа једини начин да они стекну националну независност и слободу. Чињеница да су експерти Међународног комитета Црвеног крста расправљајући о унутрашњем оружаном сукобу расправљали и о ослободилач-

(8) Извештај Међународног комитета Црвеног крста од маја 1971.

Mayrowitz (као фуснота бр. 7) стр. 167.

Frowein (као фуснота бр. 6) стр. 18.

Pinto, «Les règles de droit international concernant la guerre civile» RCADI, vol. 1965. стр. 464.

(9) M. Bote, *Streitkräfte internationaler Organisationen*, Köln, Berlin, 1968, стр. 103 и 163. Правила за UNEF и за UNFICYP.

(10) D. Bindschedler, *Réconsideration du droit des conflits armés*, Женева, 1969. стр.

ким ратовима, указује да још није сасвим прихваћена теза о њиховом међународном карактеру. Исто важи и за антиколонијалне ратове;

— колонијални ратови тј. оружана борба колонијалних народа против колонијалне силе;

— војна интервенција већег обима на страни легалне владе или војна интервенција већег обима на страни побуњеника или инфилтрација припадника оружаних снага друге земље у редове побуњеника;

— оружана борба друштвене групе која тежи ка самосталној државности или барем аутономији у оквиру своје државе.

4. *Како побољшати положај и међународноправну заштиту учесника у унутрашњем оружаном сукобу.* Међународни комитет Црвеног крста, и Међународне конференције Црвеног крста, као и Резолуције Генералне скупштине Уједињених нација залажу се, последњих година, да се побољша међународноправна заштита учесника у унутрашњем оружаном сукобу и предлажу да се на учеснике тих сукоба у случају њиховог рањавања или заробљавања примењују одредбе ЖК о поступању са рањеницима и болесницима оружаних сукоба међународног карактера као и одредбе о ратним заробљеницима. Члан 4. ЖК набраја и прецизно дефинише која лица у случају заробљавања имају право на поступак као ратни заробљеници. Већина бораца за слободу на коју се односе резолуције Генералне скупштине и Међународних конференција ЦК, формално не испуњавају услове које тражи члан 4. III ЖК. Да би борци у унутрашњем оружаном сукобу, *de lege lata*, имали право да се са њима поступа као са ратним заробљеницима, унутрашњи оружани сукоб мора прерасти у међународни и његови учесници морају испуњавати услове који се спомињу у члану 4. III ЖК. Ако се одређеним унутрашњим оружаним сукобима, под одређеним условима, међународноправно призна карактер међународног оружаног сукоба, као што се то предлаже у претходној тачки, онда је међународна правна заштита коју пружа члан 4. III ЖК проширена на све оне категорије лица које испуњавају услове прописане у члану 4, па је самим тим проблем заштите учесника осталих унутрашњих оружаних сукоба изгубио своју актуелност. Ако, учесници у националнослободилачким и колонијалним ратовима, као и учесници у унутрашњим оружаним сукобима код којих дође до војне интервенције или инфилтрације оружаних снага трећих држава било на страни легалне владе било на страни побуњеника, добију својство учесника у оружаном сукобу међународног карактера, онда се од њих оправдано може тражити да испуњавају оне услове које прописује члан 1. Хашког правилника о законима и обичајима ратовања на копну из 1907. год. односно члан 4. III Женевске конвенције, да би им се признало својство припадника оружаних снага по међународном праву. Признавање сваком учеснику унутрашњег оружаног сукоба, без обзира на квалификацију сукоба и без обзира да ли испуњавају услове прописане у чл. 4. III ЖК права на поступак као са ратним заробљеником, претворило би све унутрашње оружане сукобе у сукобе међународног карактера и пружило међународноправну заштиту свим побуњеницима. Може се поставити питање у чијем интересу је данас да се таква најшира међународноправна заштита свих категорија побуњеника оствари. У стабилизваним државама, а то су данас све велике капиталистичке

тичке државе света, нема много изгледа да дође до побуна и устанка. Деколонизација је, у главном, завршна, осим за неке колонијалне поседе у Африци. Осим тога, као што је већ речено, оружаном борби колонијалних народа против колонијалне силе, треба међународно право да призна карактер међународног оружаног сукоба. Према томе, највероватније је, а то и пракса показује, да до побуна и устанака данас долази у оним новоформираним државама које су недавно стекле националну независност. Те побуне су веома често инспириране извана. Инспираторима тих побуна је у интересу да обезбеде међународноправну заштиту побуњеника свих категорија и врста, без обзира на карактер побуне.

Закључак по овом питању јесте: свим учесницима унутрашњег оружаног сукоба, ако испуњавају услове предвиђене у тач. 4. III ЖК, треба међународно правно да призна право на поступак као са ратним заробљеницима. На таквом прописивању би требало безусловно инсистирати када је у питању заштита учесника у оним унутрашњим оружаним сукобима који под раније наведеним околностима треба да се оквалификују као оружани сукоби међународног карактера, у случају да се за те сукобе, на међународноправном плану, не успије остварити промена њихове квалификације. Исто тако, међународно правно би требало да ограничи примену смртне казне у случајевима кад се суди по унутрашњим прописима држава, због учешћа у унутрашњем оружаном сукобу. То ће бити случај кад учесници у унутрашњем оружаном сукобу не испуњавају услове прописане чланом 4. III ЖК.

Исто тако, међународно правно би требало да осавремени услове за признавање статуса припадника оружаних снага прописане у чл. 4. III ЖК. Осавремењавање тих услова уско је повезано са побољшањем положаја, како учесника у оружаном сукобу који има међународни карактер, тако и учесника у унутрашњем оружаном сукобу.

Четири услова које члан 4. III ЖК тражи да се неком лицу које не припада регуларним оружаним снагама призна својство припадника оружаних снага (организованост, отворено испољавање борачког својства, знак распознавања и поштовања Правила ратног права) треба прилагодити карактеристикама савременог рата и свести на оно што је у савременом рату доиста могуће и неопходно.

Др Вуко Гоззе-Гучетић

РЕЗЮМЕ

Международно-правовая защита участников внутренних вооруженных столкновений

Внутренние вооруженные столкновения, происходившие после Второй мировой войны, показали, что международно-правовая защита участников указанных столкновений в практическом применении оказалась неудовлетворительной, в виду чего предпринимаются известные шаги к улучшению защиты. Автор дает изложение основных проблем и предлагает следующие решения:

— применение ст. 3, общей для всех четырех Женевских конвенций, не может зависеть от свободного усмотрения государств. Необходимо установить объективный порядок констатирования наличия внутреннего вооруженного столкновения и применения ст. 3 Женевских конвенций. Достигнуть это возможно или путем установления обстановки, неотложно требующей применения ст. 3, или посредством образования органов, в компетенцию которых входит констатирование наличия внутреннего вооруженного столкновения, или же в порядке производства, устанавливающего наличие такого столкновения;

— определение внутреннего вооруженного столкновения необходимо изложить, в форме общей формулы с приведением, в качестве примеров, отдельных случаев;

— необходимо установить объективные критерии перерастания внутреннего вооруженного столкновения в международное. Это были бы случаи: оказание военной помощи т.е. военная интервенция в пользу или легального правительства или восставшего населения; национально-освободительные войны; колониальные войны; вооруженная борьба во имя создания самостоятельного государства или получения хотя бы автономии в границах своей территории;

— улучшение участи участников внутренних вооруженных столкновений, распространяя и на них обращение как с военнопленными, поскольку выполняются условия, предусмотренные ст. 4 Женевской конвенции, при чем четыре условия, указанные в этой статье, следует сделать более современными.

SUMMARY

International Legal Protection of Participants in the Internal Armed Conflict

The internal armed conflicts waged after World War II reveal that the international legal protection of those participating in the conflicts is not satisfactory. Certain initiatives are, therefore, undertaken to improve this protection. The author states the basic problems suggesting the following solutions:

— Application of Article 3 common to all four Geneva Conventions should not depend on the discretionary evaluation of a state. On objective way of stating that an internal armed conflict is existing and of application of Article 3 of the Geneva Conventions should be determined. This can be achieved by fixing situations that exact application of Article 3, or by envisaging bodies competent to state that an internal conflict is going on, or by prescribing procedure through which such a conflict is established;

— Definition of the internal armed conflict should be in the form of a general formula stating, for the sake of example, some cases;

— Objective criteria for stating when an internal conflict is growing into an international one should be established. Such cases would be: military assistance and/or military intervention either on the side of the legal government or the rebels; national liberation wars; colonial wars; armed struggle of a social group aspiring after independent state or at least autonomy within its territory;

— Position of the participants in the armed conflict should be improved by acknowledging them the right to be treated as prisoners of war if they fulfil the conditions envisaged by Article 4. III of the Geneva Conventions, provided the four conditions cited in the said Article be conformed with the current requirements.

RÉSUMÉ

*La protection de droit international des participants
dans le conflit armé intérieur*

Les conflits armés intérieurs qui ont eu lieu après la Deuxième guerre mondiale font ressortir que dans la pratique la protection de droit international des participants dans ces conflits n'est pas satisfaisante. C'est pourquoi les initiatives déterminées sont prises pour l'amélioration de cette protection. L'auteur a exposé les problèmes fondamentaux et il propose les solutions suivantes:

— l'application de l'article 3 commun aux quatre Conventions de Genève ne doit pas dépendre de l'estimation discrétionnaire des Etats. Il faut déterminer le procédé objectif de la constatation de l'existence du conflit armé intérieur et de l'application de l'article 3 de la Convention de Genève. On peut atteindre ce but en spécifiant les situations qui exigent obligatoirement l'application de l'article 3 ou en déterminant les organes compétents pour constater l'existence du conflit armé intérieur ou en prescrivant la procédure par laquelle on constate l'existence d'un tel conflit;

— la définition du conflit armé intérieur doit être énoncée sous forme d'une formule générale en y indiquant, à titre d'exemple, certains cas;

— il faut établir les critères objectifs quand le conflit armé se transforme en conflit international. Ce seraient les cas suivants: l'aide militaire c'est-à-dire l'intervention militaire soit pour soutenir le gouvernement légal soit pour prêter assistance aux rebelles; les guerres de la libération populaire; les guerres coloniales; la lutte armée d'un groupe social qui tend à former un Etat indépendant ou du moins une autonomie dans le cadre de son territoire;

— améliorer la condition des participants dans un conflit armé intérieur dans ce sens qu'on leur reconnaîtrait le droit au traitement prévu pour les prisonniers de guerre s'ils remplissent les conditions prévues dans l'article 4 de la Troisième Convention de Genève, tout en prenant les mesures pour que les conditions mentionnées dans cet article de la Convention de Genève soient modernisées.